

Adórendszerünk szerepe a családvédelemben.

Hoványi Lajos dr. előadása.

A család gazdasági fennmaradását szolgáló törvényes rendelkezések közvetlen vagy közvetett módon törekszenek a család gazdasági helyzetének megerősítésére. Az egyik esetben a család jövedelmének emelése, a másik esetben a család terheinek csökkentése szolgál a család gazdasági helyzetének javítására. A családnak közvetlen gazdasági segítséget nyújtó törvényes rendelkezések közül említésre méltók: a családi munkabér, a családi pótlék, az özvegyi és árvajáradék, munkahiány esetére szóló járadékoknak a családtagok számától való függővé tétele, stb. A közvetett gazdasági segítséget nyújtó rendelkezések között jelentős szerepet töltenek be azok az adóügyi rendelkezések, amelyek az adóteher nagyságának és mérvének megállapításánál figyelemmel vannak az adózó családi állapotára és a családtagok számához mérten csökkentik a család adóalanyok adóterhét.

A magyar pénzügyi jogalkotás elsősorban a jövedelemadóról szóló 1909: X. t.-c-ben adott helyet családvédelmi rendelkezéseknek. A törvényhozás a jövedelemadón keresztül juttatta érvényre a családvédelmet, mert a jövedelemadó, alanyi jellegénél fogva, az adóalanynak nemcsak jöve-

dehnet, hanem terheit is mérlegeli és így figyelemmel van az adózó teherbíróképességére is.

Az első lépés kezdetleges és bátortalan, úgy kihatásában, mint módszerében messze elmarad a ma érvényben lévő azonos természetű pénzügyi jogszabályoktól, de minden hiányossága mellett elvitathatatlan érdeme az, hogy közteherviselés szempontjából különbséget állított fel családos és egyedülálló adózók között és ezzel lerakta az alapokat, amelyeken — fokozatos fejlődés során — felépülhetett az a magyar adórendszer, amely az államháztartás szabta kereteken belül jelentős mérvben és több irányban könnyít a sokgyermekes adóalanyok adóterhen.

A jövedelemadóról szóló 1909: X. t.-c.-ben megnyilvánuló családvédelem abban áll, hogy a jövedelemadó mérvének megállapításánál a törvény kisebb adótételt, illetve adókulcsot alkalmaz a családosnál, mint a nőtlennél vagy gyermektelen adózónál és ezáltal mérsékli a családos adóalany jövedelemadó terhét. Az 1909: X. t.-c. 25. §-a szerint, ha az adózó évi jövedelme a 8000 K-át meg nem haladja és kiskorú gyermekeit vagy törvényes kötelezettség alapján más hozzátartozóit saját háztartása körében eltartja, úgy jövedelemadója mérséklendő, még pedig egy fokozattal két vagy három családtag, két fokozattal, négy vagy ennél több ilyen családtag eltartása esetén.

A törvény rendelkezései két szempontból érdemelnek figyelmet.

Az egyik az, hogy adókedvezmény megadását jövedelemhatárhoz kötötte. Az évi 8000 K-t meghaladó jövedelemmel bíró adózó nem részesülhetett a kedvezményben, bármily sok családtag el-

tartásáról is gondoskodott. Ezt a jövedelemhatár-elméletet — megfelelő átértékeléssel — a ma érvényben lévő gyermekkedvezményi rendelkezések is fenntartják. Ez a korlátozás nyilvánvalóan diskutabilis. Mellette felhozható az az érv, hogy az állam az adóbevételekről való lemondás terén csak bizonyos határig mehet el, továbbá, hogy a családvédelmi adópolitikának szociális jellege is van, amiből következik, hogy az állam a pénzügyi áldozatot csak az arra rászorultak számára hozza meg és nem azok részére, akiknek nagy jövedelmük folytán nem okoz anyagi gondot családjuk fenntartása és gyermekeik neveltetése. Ezzel szemben a jövedelemhatár felállításának ellenzői azzal érvelnek, hogy a családfenntartás és főleg a gyermekneveltetés költségeit nem lehet abszolút számokban kifejezni és ezért nem méltányos, hogy azok a többgyermekes adózók, akik nagyobb jövedelmük folytán jobb és költségesebb nevelésben részesülő gyermekeik útján a társadalmat és nemzetet magasabb műveltségű és nagyobb tudású egyénekké gazdagítják, kizárassanak az adókedvezményből.

Az 1909: X. t.-c. 25. §-ában foglalt rendelkezésnek egy másik sajátossága, hogy a családi adókedvezményt még abban az esetben is nyújtja, ha a családfő csak két családtag (feleség és egy gyermek) eltartásáról gondoskodik, másszóval az „egyke” esetében is. Ezt a felfogást — miként utóbb ismertetjük — a későbbi jogalkotások már nem teszik magukévá, hanem szemelőtt tartva, hogy a népesség száma még két gyermek esetén is csak változatlan marad és hogy csak a harmadik gyermek jelent népelemszaporulatot, az adó-

kedvezményeket korlátozzák a kétgyermekes, majd később — a jelenleg érvényben lévő jogszabályok alapján — a háromgyermekes családokra.

* * *

Az 1909. évi egyenesadó jogalkotást hosszabb szünet követte. Az első világháború idejében élet belépett 1909: X. t.-c.-kel a családvédelem terén tett első lépés csak az „Egyenesadókra vonatkozó törvényes rendelkezések Hivatalos összeállítása” címen ismert 1925—1927. évi pénzügyi jogalkotásokkal folytatódott.

Az 1927. évi Hivatalos összeállítások közül a családvédelmet szolgáló rendelkezéseket az 1927. évi 500/P. M. számú, törvényerővel bíró pénzügyminiszteri rendelet foglalja magában. Ennek intézkedéseit — nagyrészt éppen családvédelmi szempontokból — kiegészítette és továbbfejlesztette az 1929: XXIII. t.-c. és az 1933. évi 2600/M. E. sz. kormányrendelet.

Az 1927. évi 500/P. M. számú pénzügyminiszteri rendelet a trianoni elesettség korában látott napvilágot. Ennek a korszaknak sok gondja és feladata közepette sem mulasztotta a pénzügyi kormányzat, hogy az 1909: X. t.-c.-ben lefektetett családvédelmi rendelkezéseket — az államháztartás súlyos helyzete dacára — továbbfejlessze és elmélyítse.

A jövedelemadóról szóló 1927. évi 500/P. M. számú pénzügyminiszteri rendelet családvédelmi rendelkezései négy csoportba oszthatók: 1. az adómentes létminimum összegének emelése a családtagok számának arányában. 2. A családfővel együtt adózó családtagok létminimumának család-

tagonként való megállapítása. 3. Négynél több gyermek esetén, az adóalap csökkentése. 4. A jövedelemadónál kétféle, a családtagok számához igazodó adókulcs rendszeresítése.

Ezeknek a családvédelmi rendelkezéseknek részletes vizsgálata során arra az eredményre jutunk, hogy azoknak túlnyomó többsége alkalmasnak bizonyult a családvédelem szolgálatára, de akad közöttük olyan is, amely a hozzá fűzött reményeket csak részben váltotta be.

Az adómentes létminimum megállapítása azon az elgondoláson alapszik, hogy egy meghatározott Összegű jövedelem az életfenntartáshoz feltétlenül szükséges és hogy ennek a jövedelemnek adóval való csonkítása az adózó ellátatlanságára vezetne, minek következtében eltartásáról az államnak, vagy a társadalomnak kellene gondoskodni.

A létminimum adómentesítésének elvét egyenesadórendszerünk akként valósítja meg, hogy a jövedelemadó fizetése alól mentesíti: *a)* azokat, akiknek az évi összjövedelme az 1000 P-t meg nem haladja, *b)* azokat, akiknek adómentes és adóköteles jövedelmük van, de az adóköteles jövedelmük a 600 P-t nem haladja meg, *c)* az egyházi javadalmasakat és a magánszolgálatban alkalmazottakat (ideértve a munkásokat is), ha azok alkalmazotti kereseti adó alá eső szolgálati illetményei és ellátásai az évi 3600 P-t nem haladják meg.

Az adómentes létminimum összegét a családos adózónál felemelte az 1929:XXIII. t.-c. 2. §-a alapján kiegészített 1927. évi 500/P. M. számú pénzügyminiszteri rendelet. Eszerint az adómentes jövedelem (létminimum) azoknál az adózóknál, akik-

nek háztartásához egynél több gyermek, tartozik, a második és harmadik gyermek után 100—100 P-vel, a negyedik, ötödik és hatodik gyermek után 200—200 P-vel, azon felül pedig minden további gyermek után 300 P-vel emelkedik.

A gyermekek száma szerint emelkedő adómentes évi összjövedelemnek és az egyébként adóköteles jövedelemnek a gyermekek számára való tekintettel az adó alól mentesülő összegét a következő táblázat tünteti fel:

2 gyermeknél az évi 1100 P összjövedelem, illetőleg az évi 700 P egyébként adóköteles jövedelem;

3 gyermeknél az évi 1200 P összjövedelem, illetőleg az évi 800 P egyébként adóköteles jövedelem;

4 gyermeknél az évi 1400 P összjövedelem, illetőleg az évi 1000 P egyébként adóköteles jövedelem;

5 gyermeknél az évi 1600 P összjövedelem, illetőleg az évi 1200 P egyébként adóköteles jövedelem;

6 gyermeknél az évi 1800 P összjövedelem, illetőleg az évi 1400 P egyébként adóköteles jövedelem;

7 gyermeknél az évi 2100 P összjövedelem, illetőleg az évi 1700 P egyébként adóköteles jövedelem;

8 gyermeknél az évi 2400 P összjövedelem, illetőleg az évi 2000 P egyébként adóköteles jövedelem volt mentes. Ezentúl pedig minden gyermek után 300 pengővel emelkedett úgy a jövedelemadó alól mentes összjövedelemnek, mint az egyébként adóköteles jövedelemnek a gyermekek szá-

mára való tekintettel az adó alól mentesülő összege.

Ugyanígy emelkedett a gyermekek száma szerint az alkalmazottak kereseti adója alá eső szolgálati illetmények és ellátásoknak jövedelemadó alá eső összege is, és pedig

2 gyermeknél az évi 3700 pengő,				
3	"	"	3800	"
4	"	"	4000	"
5	"	"	4200	"
6	"	"	4400	"
7	"	"	4700	"
8	"	"	5000	"

szolgálati illetmény és ellátás nem esett jövedelemadó alá. Ezentúl pedig minden gyermek után 300 pengővel emelkedett a jövedelemadó alá nem eső illetményeknek és ellátásoknak az összege.

A létminimum adómentesítésének ilyen elrendezésével kétségtelenül elérte a jogalkotó, hogy a többgyermekes és főleg sokgyermekes kis adózók jelentékeny része mentesült a jövedelemadó fizetése alól. A rendelkezésnek azonban tagadhatatlan hiányossága és hibája az, hogy mihelyt az adózó jövedelme a legkisebb összeggel, akár csak egy pengővel meghaladta a gyermekkedvezmény útján felfokozott létminimum összegét, úgy jövedelme teljes egészében, tehát a létminimumra és gyermekkedvezményre szánt összegében is adóztatás alá került. A közép jövedelmű adózók pedig egyáltalán nem tudták kihasználni a létminimum emelésében rejlő gyermekkedvezményt.

A létminimum adómentesítésénél mutatkozó törést igyekezett elsimítani a négynél több gyer-

mekes adózóknál a 2600/1933 M. E. számú kormányrendelet alapján kiegészített 1927. évi 500. P. M. számú pénzügyminiszteri rendelet 22.§-ának (6) bekezdése, amely kimondja, hogyha valamely adózó háztartásához négynél több gyermek tartozik és az adózó az előbb említett kedvezmény ellenére is jövedelemadó alá esik, de jövedelemadóalapja a 6000 P-t nem haladja meg, a szabályszerűen megállapítandó adóalapjából az ötödik és hatodik gyermek után 200—200 P, azonfelül pedig minden további gyermek után még 300 P levonható.

Egy másik családvédelmet szolgáló rendelkezése az 1927. évi 500/P. M. számú pénzügyminiszteri rendeletnek, hogy a háztartás fejének jövedelméhez nem számítható hozzá a feleségnek vagy a közös háztartáshoz tartozó többi tagoknak az a keresete, amely fejenként évi 600 P-nél nem több, továbbá ugyanezeknek adómentes szolgálati illetményei.

Ez a rendelkezés családvédelmi és szociális szempontok megvalósítása érdekében részben áttöri a jövedelemadóra vonatkozó törvényes rendelkezéseknek azt a sarkalatos elvét, hogy a családfő közös háztartásához tartozó családtagok jövedelmei a családfő jövedelméhez hozzászámítandók és azzal együtt adóznak. A családtagok létfenntartási költségeinek egyénienként való megállapítása és a létminimumon aluli jövedelmeiknek a családfő jövedelmétől való elkülönítése közel jár ahhoz a külföldi javaslatához (Schlossmann-féle), amely szerint a jövedelmi és kereseti adókat az együttélő család egy-egy tagjára eső átlagos jövedelem vagy kereset alapján kellene kivetni.

A kétféle (rendes és felemelt) adótétel, illetve adókulcs bevezetése olyan rendelkezés, amely kétségtelenül fejlődést jelent abban az irányban, hogy az adóteher viselésében mennél nagyobb különbség tétessék a családos és nem családos adózó között. A kétféle adókulcs alkalmazása által előidézett adóteherkülönbséget még fokozta az, hogy a családosoknál alkalmazandó alacsonyabb (rendes) adótételt a gyermekek számához igazodóan még tovább kellett csökkenteni.

A kétféle táblázat alkalmazásánál a következő szabályok voltak az irányadók:

1. Az első táblázat (rendes adótétel) szerint kell kivetni a jövedelemadót arra az adózóra, akinek a háztartásához az adózón kívül még két családtag tartozik, valamint arra az adózóra, akinek a háztartásához kettőnél több családtag tartozik, de az adóalapul szolgáló jövedelem 6000 pengőnél több;

2. a második táblázat (felemelt adótétel) szerint kell kivetni a jövedelemadót az egyedülálló adózóra, továbbá arra az adózóra, akinek a háztartásához az adózón kívül legfeljebb egy családtag tartozik,-

3. a gyámság alatt álló külön adózó személyek, valamint a lelkészek és a nem természetes személyek terhére az első táblázat szerint kell a jövedelemadót kivetni;

4. ha az adóalap 6000 pengőt nem halad meg és az adózó háztartásához az adózón kívül kettőnél több családtag tartozik, az első táblázatban megállapított adótételeket (rendes adótételeket) a következő eltéréssel kell alkalmazni:

a) az adóalapnak megfelelő adótételnél egy fokozattal kisebb adótételt kell alkalmazni akkor, ha az adózó háztartásához az adózón kívül három, négy vagy öt családtag tartozik:

b) az adóalapnak megfelelő adótételnél két fokozattal kisebb adótételt kell alkalmazni akkor, ha az adózó háztartásához az adózón kívül hat vagy hét családtag tartozik,-

c) az adóalapnak megfelelő adótételnél három fokozattal kisebb adótételt kell alkalmazni akkor, ha az adózó háztartásához az adózón kívül nyolc vagy ennél is több családtag tartozik.

Mínthogy a rendes és felemelt tétel között a különbség átlag 10%, a rendes adótétel egyes fokozatai között pedig átlag 5%, ennek folytán e szabályozás szerint 6000 P jövedelemig a 7 gyermekes adózó 25%-kal, az 5 gyermekes 20%-kal, a két gyermekes pedig 15%-kal kevesebb jövedelemadót fizetett, mint a gyermektelen házas vagy az egyedülálló.

* * *

A családvédelmi adópolitikánk fejlődésének legjelentősebb állomása az 1940:XXII. t.-c, amely a trianoni béklyókból részben már megszabadított, pénzügyileg is megerősödött Magyarország jogalkotása és amelyet méltán nevezhetünk „szociális és családvédelmi adótörvénynek”. Ez a törvény nagyrészt új alapokra fekteti a családvédelmet szolgáló adóügyi rendelkezéseket és egyben az eddiginél nagyobb anyagi áldozatot vállal a családvédelem érdekében.

Az 1940:XXII. t.-c. családvédelmi rendelkezéseit következően csoportosíthatjuk: 1. biztosítja a létminimum adómentességének feltétlen érvé-

nyesülését a 6000 P-t meg nem haladó jövedelmeknél, 2. csökkenti a többgyermekes adózó adóalapját a gyermekek száma szerint. 3. A jövedelmi adót nem fizető többgyermekes kisadózók részére is biztosítja az adókedvezményt oly módon, hogy a terhükre kivetet hozadéki adókból, föld, ház- és kereseti adóból és azok járulékaiból a gyermekek száma szerint progresszíven emelkedő százalékos törlést engedélyez. 4. Felemeli az egygyermekes, a gyermektelen és az egyedülálló adózók jövedelemadóját. 5. Házadókedvezményt nyújt azoknak a háztulajdonosoknak, akik házukat túlnyomórészt vagy kizárólag többgyermekes családoknak adják bérbé.

A létminimum címén igényelhető adómentesség tényleges érvényesítése — miként az előbbieken láttuk — az 1927. évi rendelkezések alapján igen problematikus volt és az esetek nagy részében a létminimum adómentessége a gyermekkedvezménnyel együtt veszendőbe ment, mert a létminimumra eső összeg azaz 1000, 600, illetve 3600 P csak az esetben mentesült az adóztatás alól, ha az adózónak összes tiszta jövedelme nem haladta meg a létminimum összegét. Az 1940:XX. t.-c. megváltoztatta ezt a visszas helyzetet. A törvény 36. §-ának (5) bekezdése olyképen rendelkezik, hogy annál az adózónál, akinek tiszta jövedelme a 6000 P-t nem haladja meg, a jövedelemadóból 10 P-t — mint az adómentes 1000 P jövedelemre eső adót — le kell vonni. A törvény más síkra fektette a létminimum adómentesítésének kérdését és érvényt szerezve a szociális igazságnak, biztosította, hogy a létfenntartási költségek az adó alól mentesüljenek. Ennek a rendel-

kezesnek nemcsak szociális, de család vád elmi szempontból is nagy jelentősége van, mert ennek folytán a többgyermekes adózó nemcsak abban a kedvezményben részesül, hogy — miként a későbbiekben részletesen ismertetjük — az adóalapját csökkentik gyermekei számának arányában, hanem az ezek után terhére megállapított jövedelemadóból a létminimumra eső adó címén még 10 P-t levonásba hoznak.

A törvénynek egy másik fontos újítása, hogy a többgyermekes adózónak jövedelemadóalapját a vele közös háztartásban élő gyermekek száma szerint csökkenti.

Az1940:XX. t.-c. 42. §-a azt az adózót, akinek háztartásához kettőnél több gyermek tartozik, a következő adókedvezményben részesíti: „Annak az adózónak a jövedelemadó alapjából, akinek tiszta jövedelme az évi 12.000 P-t nem haladja túl, az első és második gyermek után 200—200 P-t, a harmadik és negyedik gyermek után 300—300 P-t, minden tovább gyermek után 500 P-t le kell vonni és erre a csökkentett adóalapra kell a megfelelő adótételt alkalmazni.”

Szembeötlő, hogy a törvény eltérőleg az eddigi rendelkezésektől nem a „családtagok”, hanem kifejezetten „gyermekek” számától teszi függővé az adókedvezmény engedélyezését és ezzel hangsúlyozza az intézkedésnek gyermekkedvezményi jellegét. A gyermekkedvezmény igénybevételére való jogosultságot a gyermekek számától teszi függővé, melynek alsó határát három gyermekben állapítja meg. Népeségsgszaporodási és egyben szociális okokból a kedvezmény mérvét — azaz az adóalapból gyermekenként levon-

ható összeg nagyságát —, nem lineárisan állapítja meg, hanem ugrásszerűen növeli már a harmadik gyermektől kezdve.

Azáltal, hogy a törvény, ellentétben a múlttal, nem az adómentes létminimumot növeli gyermekek száma szerint, hanem pozitív formában a jövedelemadó alapot csökkenti, kiküszöböli annak lehetőségét, hogy a gyermekkedvezményben rejlő adókönyvités elsikkadjon. A gyermekkedvezmény ilyenén szabályozásával szemben talán felhozhatók azok az esetek, amikor a sokgyermekes kis adózó az alacsony jövedelme miatt nem tudja teljes mértékben kihasználni a gyermekei száma szerint neki járó levonásokat. Erre válaszuk csak az lehet, hogy az adókedvezmény természetes korlátja az adó összege, amelyből a kedvezmény nyújtható, másszóval az adózáson át nyújtott családvédelemnek optimuma a teljes adómentesség.

Az alábbi táblázatok egyrészt szemléltetik azokat az összegeket, amelyekkel a többgyermekes adózó jövedelemadó alapja gyermekei számának megfelelően csökken; másrészt mutatják, hogy a létminimum címén az adóból levonásba hozandó 10 P figyelembevételével mily összegű jövedelem mellett mentesül a többgyermekes adózó a jövedelemadó tényleges fizetése alól.

	3 gyermek tartozik, a jövedelemadóalapjából	700 P-t
Ha az adózó háztartásához	4	1.000
	5	1.500
	6	2.000
	7	2.500
	8	3.000
	9	3.500
	10	4.000
	11	4.500
	12	5.000

le kell vonni és erre a csökkentett adóalapra kell a megfelelő adótételt a létminimumra eső 10 P levonása mellett alkalmazni. Ez azt jelenti, hogy

n	3	gyermekes adózó		}	csak akkor fizet	}	ha 1,700 P-t
• 4	•	•	•		• 2,000		•
• 5	•	•	•		• 2,500		•
• 6	•	•	•		• 3,000		•
• 7	•	•	•		• 3,500		•
• 8	•	•	•		• 4,000		•
• 9	•	•	•		• 4,500		•
• 10	•	•	•		• 5,000		•
• 11	•	•	•		• 5,500		•
• 12	•	•	•		• 6,000		•

meghaladó tiszta jövedelme van.

Az 1940:XXII. t.-c. gondoskodik azokról a többgyermekes kis adózókról is, akik az előbb ismertetett gyermekkedvezményben azért sem részesülhetnek, mert nem alanyai a jövedelemadónak. A törvény 42. § 2. pontja szerint ezeknél a kis adózóknál a gyermekek száma szerint a föld, ház- és kereseti adóból, valamint az ezek után járó állami, törvényhatósági és községi adókból az első és második gyermek után 5—5%-ot, a harmadik és negyedik gyermek után 7—7%-ot, minden további gyermek után 10%-ot kell törölni. Ez a rendelkezés nem csupán családvédelmi, hanem főleg adójogi szempontból tarthat számot érdeklődésre. Az adójognak alapelve, hogy a hozadéki adók, mint amilyen a föld- és házadó, az adótárgyat teljes bruttó hozamában vonják adó alá és nincsenek tekintettel az adótárgy tényleges birtokosának, azaz az adóalanynak személyi körülményeire. Ezen a merev elven nyugszik a hozadéki adók jogkonstrukciója és nyilvánvalóan ebben leli magyarázatát az, hogy az általános közteherviselésnek a múlt század közepén európa-

szerte történt bevezetése során a törvényhozók hozadéki adókat léptettek életbe, mert az azokban rejlő merevség mutatkozott legalkalmasabb eszköznek a rendi alkotmány idején fennállott személy-adómentességek megszüntetésére. Amikor tehát a magyar törvényhozás személyi adó hiányában a hozadéki adóknál kárpótolja a többgyermekes adóalanyt és a hozadéki adóknál veszi tekintetbe az adóalany személyi körülményeit, akkor kizárólag családvédelmi szempontból és a családvédelem érdekében részben szakít a hozadéki adók doctrinair elvével. Azért csak részben, mert eme rendelkezés mellett is — a hozadéki adók természetének megfelelően — bruttó hozadékában adóztatja az adótárgyat (földet, házat) és a gyermekkedvezményt a kivetett adónak részbeni törlése útján adja meg a sokgyermekes adóalanyoknak. Minthogy ez az adókedvezmény kimondata a legkisebb adózókra vonatkozik, akiknek terhére kivetett föld, ház, vagy kereseti adó összege magábanvéve sem nagy, a kedvezmény mérvét jelentősnek kell mondanunk. Ezt szemlélteti az alábbi táblázat, mely szerint:

ha a háztartáshoz	3	gyermek tartozik	17 ⁰ / ₁₀₀ -ot
„	4	„	24 „
„	5	„	34 „
„	6	„	44 „
„	7	„	54 „
„	8	„	64 „
„	9	„	74 „
„	10	„	84 „
„	11	„	94 „
„	12	„	100 „

kell törölni az adózó terhére előírt földadóból, házadóból és általános kereseti adóból» valamint az ezek után járó állami, törvényhatósági és községi adókból.

Az 1940:XX. t.-c. nem elégszik meg azzal ^{ho}gY a többgyermekes adózó adóterhét csökkenti, hanem ezzel a rendelkezésével párhuzamosan növeli az egyedülálló, a gyermektelen és egygyermekes adózónak adóterhét. A törvényhozót az állampénzügyi (fiskális) szempontok mellett nyilvánvalóan az a törekvés vezette, hogy azt a különbséget, amely a két kategória terhei között a családfenntartással járó Költségtöbblet miatt fennáll, lefokozza és ezzel a teherviselésüket arányosítsa.

Az egyedülállók, a gyermektelenek és az egygyermekes adózók súlyosabb megadóztatására vonatkozó rendelkezést az 1940:XXH. t.-c. 36. §-ának (3) bekezdése tartalmazza, amely szerint annál az adózónál, akinek a háztartásához csak két olyan családtag tartozik, akinek jövedelmét feltétlenül a családfő jövedelméhez kell számítani, a jövedelemadót 5%-kal magasabb összegben, egy ilyen családtag esetében 10%-kal magasabb összegben, ha az adózó háztartásához ilyen családtag egy sem tartozik, 15%-kal magasabb összegben, annál az adózónál pedig, akinek a háztartásához ilyen családtag egy ¹seri tartozik, 30 / éves elmúlt és házasságot egyáltalában nem kötött, 25%-kal magasabb összegben, kell kivetni. A nősülési vagy férjhezmenési tilalom alatt álló egyházi személyeknél azonban jövedelemadót csak 15%-kal magasabb összegben kell kivetni.

Ennek a rendelkezésnek családvédelmi jelleget

az ad, hogy az egyedülállót azért sújtja nagyobb adóteherrel, mert nem viseli a családfenntartással és gyermekneveléssel járó terheket. Hogy ez az intézkedés mily hatékonyan szolgálja az adóterhek családvédelmi szempontból való arányosítását, annak megvilágítására szolgál az alábbi összeállítás:

3000 P tiszta jövedelem esetén a jövedelemadó a 30 éves, házasságot még nem kötött adózónál	58.75 P
a gyermektelen családnál	53.25 P
az egygyermekes családnál	50.50 P
a kétgyermekes családnál	45.— P
a háromgyermekes családnál	24.— P
a négygyermekes családnál	18.— P
az ötgyermekes családnál.....	8.— P
a hatgyermekes családnál	—.— P

Az 1940: XX. t.-c. az előbbieken ismertetett családvédelmi rendelkezéseken felül egy felhatalmazást is tartalmaz, amelynek értelmében a pénzügyminiszter adókedvezményben részesítheti azokat a házbirtokosokat, akiknek bérházában lakó családok gyermekeinek száma az összes lélekszámnak legalább a felét teszi ki.

Azokat a házbirtokosokat pedig, akik a bérházukban lévő lakásokat kizárólag többgyermekes családoknak adják bérbe, a törvény 10. §-ának (2) bekezdése értelmében az a kedvezmény illeti meg, hogy a kivetett házadóból — minden lakás után külön-külön kiszámítva — egy-egy gyermek után évente 5—5%-ot kell mindaddig törölni, amíg a kedvezmény feltételei fennforognak.

Ez a rendelkezés, miként a törvény indokolása

mondja, enyhíteni akarja azt a sűrűn felpanaszolt visszás helyzetet, hogy a házbirtokosok a gyermekes családoknak nem szívesen adják bérbe a házukban lévő lakásokat. Ezt az ellenszenvet részben azzal lehet magyarázni, hogy a gyermekek nemcsak a lakásban, hanem az épület egyes részeiben is nagyobb károkat okoznak, mint a felnőttek és így a háztulajdonosoknak az épület fenntartásával járó költségei is nagyobbak, mint abban az esetben, ha az épületben csak gyermektelen családok laknak.

A törvényes felhatalmazás alapján a pénzügyminiszter a 139.800/1940. VII. számú rendeletével azoknak a házbirtokosoknak adókedvezményét, akiknek bérházában lakó családok gyermekeinek száma az összlétszámnak legalább felét teszi ki, az alábbiakban állapította meg:

a) ha a gyermekek száma az összes lélekszámnak legalább 50%-át teszi ki, a házadónak és járulékainak 5%-át;

b) ha a gyermekek száma az összes lélekszámnak legalább 60%-a, a házadónak és járulékainak 6%-át, végül

c) ha a gyermekek száma az összes lélekszámnak 70%-át is meghaladja, a házadónak és járulékainak 10%-át kell utólag törölni.

Nem vitatható, hogy a többgyermekes családok lakásszükségletét kielégítő háztulajdonosok részére adókedvezményt biztosító rendelkezések a családvédelem szolgáltatában állanak és az sem tagadható, hogy adóügyi vonatkozásuk, de mégsem nevezhetők adóügyi családvédelmi rendelkezéseknek, mert nem egyesítik egy személyben a családvédelmet és az adókedvezményt, hanem

más személy az adóban kedvezményezett és más személy a családvédelemben részesülő. Ez a rendelkezés iskolapéldája annak, hogy per excelsace társadalompolitikai feladatok (mint amilyen a többgyermekes családok lakásszükségletének kielégítése) adótörvényeken keresztül is megvalósíthatók és egyben tanúbizonysága annak, hogy a magyar törvényhozás a családvédelem érdekében nem idegenkedett a más rendeltetésű adótörvényeket ilyen célra is igénybe venni.

Ha visszatekintünk a családvédelem szolgálatában álló pénzügyi jogalkotás három évtizedes múltjára, úgy megállapíthatjuk, hogy a jövedelemadóról szóló 1909: X. t.-c. megalkotása óta a törvényhozás állandóan szemelőtt tartotta azt az elvet, hogy a családvédelem — ha nem is elsődlegesen — de adópolitikai feladat. Ennek az elvnek megfelelően az időközben hozott összes egyenesadó törvényekben helyet biztosított családvédelmi rendelkezéseknek. A rendelkezések úgy módszerben, mint hatékonyságban fokozatos fejlődést mutatnak fel. Jelenlegi hatékonyságukra reávilágít az, hogy az 1941. évi jövedelemadó kivétel során 12.693 többgyermekes adózónak jövedelemadó terhe gyermekeik számára tekintettel csaknem 900.000 P-vel csökkent, ugyanakkor 14.484 többgyermekes adózó a gyermekek számára tekintettel teljesen mentesült a jövedelemadó fizetése alól, 236.479 kisadózó pedig gyermekei számára tekintettel a föld-, ház- és általános kereseti adó adóterhéből összesen csaknem 2,600.000 P adótörlesztésben részesült.

E számok beszédesebbé tétele a jövő jogalkotás feladata.

Családvédelemmel (népvédelemmel) kapcsolatos törvények és rendeletek jegyzéke.

(Lezárattott 1942. decemberben.)

Összeállította: *GlacZ Ottmár dr.*

Adómentesség, új házaknál és toldaléképítkezésnél	1921 : LI. t.-c. 1923 : XXXIV. t.-c. 1925 : XVIII. t.-c.
Adómérséklés, a földhözjutattaknál, elemi kár esetén..	2300/1942. M. E.
Adómérséklés, 4-nél több gyermek esetén	2600/1933. M. E.
Adónál (jövedelem) kedvezményes kulcs 2, vagy 2-nél több családtag esetén	500/1927. P. M. 22. §. (3) és (4).
Állami alkalmazottak családi pótléka	1912 : XXXV. t.-c. 1917 : IX. t.-c.
Anyavédelem	150.443/1930. K. M.
Anyavédelem a Zöldkeresztes szolgálathoz tartozik	730/1940. B. M.
Ápolási, kórházi költségért a család, község, kincstár felel	1898 : XXI. t.-c.
Aratómunkások támogatása katonai szolgálat miatt	165.000/1940. F. M.
Árvák gyámfelügyelete	1877 : XX. t.-c.
Árvapénzek gyümölcsöztetése..	123.000/1902. B. M.
Árvaság esetére biztosítás . .	1928 : XL. t.-c.
Árvaság esetére biztosítás közalkalmazottaknál	5630/1928. M. E.
Árvasági biztosítása (segéd-) házfelügyelőnek	6000/1940. M. E.

Árvaszékek	1877 : XX. t.-c.
Áttérés egyik vallásról a más- sokra gyermekeknél	1868 : LIII. t.-c.
Bábagyakorlat	1876 : XIV. t.-c.
Bábák működési engedélye ..	1001/1940. B. M.
Bajtársi Szolgálat szervezése ..	529.150/1942. O. Sz. F.
Baleseti biztosítás	1927 : XXI. t.-c.
Baleseti biztosítás gazdasági munkásoknál és cselédeknel	1900 : XVI. t.-c.
Baleseti biztosítás házfelügyelő- nek	6000/1940. M. E.
Baleseti biztosítás vízitársulati alkalmazottak részére	37.777/1924. VI. 2. F. M.
Baleseti segély a mezőgazda- sági biztosítottnál	157.800/1938. F. M. 1900 : XVI. t.-c. 1912 : VIII. t.-c.
Baleseti védelem az iparban ..	1893 : XXVIII. t.-c.
Betegápolási alapról	1898 : XXI. t.-c.
Betegségi biztosítás	1927 : XXI. t.-c.
Betegségi biztosítása a házfel- ügyelőnek	6000/1940. M. E.
Betegségi segély OTI-nál	1927 : XXI. t.-c.
Betegsegélyezési alap rendőr- és csendőrlégénység részére	1936 : VIII. t.-c. 130.800/VI. b. 1936. B. M. 120.000/1936. B. M.
Betegségi segély vízitársulati alkalmazottak részére	37.777/1924. VI. 2. F. M. 25.400/1925. VI. 2. F. M.
Biztosítás öregség, rokkantság, özvegyiség és árvaság esetére	1928 : XL. t.-c.
Családi birtok	1920 : XXXVI. t.-c. 1924 : VII. t.-c. 1931 : XXXV. t.-c.
Családi birtok végrehajtás alóli mentessége	1920 : XXXVI. t.-c.
Családirház építkezések előmoz- dítása	1930 : XLI. t.-c.

Családirház építéséhez és tata- rozásához kölcsön (sokgyer- mekes családnak)	3500/1941. M. E. 44.000/1936. I. M. 1936 : XI. t.-c.
Családi hitbizomány	8420/1920. M. E.
Családi otthon védelme	1912 : XXXV. t.-c.
Családi pótlék közalkalmazot- taknál	1917 : LX. t.-c. 1934 : I. t.-c. 3000/1932. M. E.
Családi pótlék városi alkalma- zottak részére	1912 : LVIII. t.-c. 1917 : IX. t.-c.
Családpénztárak (szakmai) fel- állítás	60.500/1938. I/a. K. K. M. 73.000/1938. Ip. M. 50.000/1938. Ip. M. 1938 : XXXVI. t.-c.
Családpénztár módosítás	
Család segélyezése hōsi halál, vagy egyéb veszteség folytán	35.971/1941. H. M.
Családvédelem a közalkalma- zottaknál	1938 : XXXVIII. t.-c.
Családvédelmi Alap szervezete és működése	7000/1940. M. E.
Csecsemők szoptatása dajka út- ján	1876 : XIV. t.-c.
Csecsemővédelem a Zöldke- resztes szolgálathoz tartozik	730/1940. B. M.
Cselédkönyv férjes asszonynak kiadandó; ha férj külön nem ellenzi	86.154/1897. B. M.
Cselédtörvény	1876 : XIII. t.-c.
Csendőrség betegsegélyezése (CSERBA)	130.800/VI/b 1936. B. M.
Cséplőgépnél alkalmazottak kö- telező biztosítása	1902 : XIV. t.-c.
Dajka orvosi ellenőrzése	1876 : XIV. t.-c.
Dajka orvosi ellenőrzése óvo- dáknál	1891 : XV. t.-c.
Dajkákról	1891 : XV. t.-c.

Dohánykertész járandósága ..	1933 : V. t.-c.
Dohánykertészek jogviszonya..	1900 : XXIX. t.-c.
Drágasági pótlék	3620/1941. M. E.
	9150/1940. M. E.
	9070/1941. M. E.
	9080/1941. M. E.
Egészségügyi törvény	1876 : XIV. t.-c.
Egészségügyi védőnő	888/1940. B. M.
Egészségvédelmi (Zöldkereszt) szolgálat..	1000/1940. B. M.
Egészségvédelmi szövetség ..	225.800/1940. B. M. XV.
Éjjeli munka korlátozása az iparban	1923 : XVI. t.-c.
Éjjeli munka korlátozása az iparban gyermekeknél és nőknél	150.443/1930. K. M.
Éjjeli munka tilalma nőknél ..	1908 : LIII. t.-c.
	1911 : XIX. t.-c.
	1928 : V. t.-c.
	1928 : XXVIII. t.-c.
	1937 : I. t.-c.
	1908 : XLVI. t.-c.
Elemi iskolai oktatás, ingyenes	
Elemi kár esetén adómérséklés a földhözjuttatottaknál .. .	2300/1942. M. E.
Elhagyott gyermekek menhelyi elhelyezése	1/1903. B. M.
Elmebetegek gondnokság alá helyezése	1877 : XX. t.-c.
Építési hitel falusi kislakás építésére	1927 : XIX. t.-c.
Építési kölcsönök	100.000/1937. F. M.
Építési kölcsönök sokgyermekes családnak	3500/1941. M. E.
Épületátalakítás folytán adókedvezmény	140.000/1940. VII. P. M.
Erdőmunkások jogviszonya ..	1900 : XXVIII. t.-c.
Erkölcsei romlásnak kitett gyermekek elhelyezése menhelyben	60.000/1907. B. M.
Falusi kislakásépítés	1927 : XIX. t.-c.
Falusi kislakásépítésre kölcsönnyújtás	86.200/1927. F. M.
	35.700/1927. I. M.

Feleség végkielégítési igénye keresk. és ipari vállalatnál alkalmazásban állott férje után	1910/1920. M. E.
Felmondási idő ipari alkalmazottaknak	3760/1940. M. E.
Férjes asszonyoknak cseléd-könyvet ki kell adni, ha férj külön nem ellenzi	86.154/1897. B. M.
Fiatalkorú javítónevelése .. .	1908 : XXXVI. t.-c.
Fiatalkorúak foglalkoztatása az iparban	1928 : V. t.-c.
	78.000/1923. K. M.
Fiatalkorúak foglalkoztatása az iparban éjjel	1928 : XXVI. t.-c.
Fiatalkorúak foglalkoztatása szén- és fűtőmunkára .. .	1928 : XVII. t.-c.
Fiatalkorúnak (18 éven aluli) szeszes ital nem szolgáltatható ki	1927 : XXXIII. t.-c.
Fizetés végrehajtásának korlátozása	1908 : XLI. t.-c.
Fizetési pótlék	9150/1940. M. E.
	3620/1941. M. E.
	9070/1941. M. E.
	9080/1941. M. E.
Fizetési szabadság az iparban és kereskedelemben	3000/1938. Ip. M.
	1937 : XXI. t.-c.
Fizetési szabadság az állami vas-, acél- és gépgyárakban	17.182/1938. Ip. M.
Földbirtok átengedésre kötelezése	100.000/1937. F. M.
Földbirtok juttatás gazdálkodóknak	1928 : XLI. t.-c.
Földbirtokpolitikai intézkedések	1936 : XXVII. t.-c.
Földbirtok törvény	1920 : XXXVI. t.-c.
	1924 : VII. t.-c.
Földhözjuttatott adójának méréséklése elemi kár esetén ..	2300/1942. M. E.

Földművelésügyi tárca munká- latainál alkalmazottak bizto- sítása	176.200/1938. F. M. 1876 : XIII. t.-c. 1907 : XLV. t.-c.
Gazdasági házi (belső) cselédek Gazdasági cselédek jogviszonya Gazdasági cselédek stb. gyógy- kezelése magánorvos által ..	55.580/VI. I—1927. F. M.
Gazdasági cselédek szolgálati ideje	1935 : II. t.-c.
Gazdasági munkabérek	8610/1941. M. E. 111.222/1942. M. E.
Gazdasági munkabérek meg- állapítása	1923 : XXVI. t.-c. 1940 : XV. t.-c.
Gazdasági munkabérek (legki- sebb)	130.000/1940. F. M.
Gazdasági munkabérek (legki- sebb) mely munkákra álla- píthatók meg	168.600/1940. F. M.
Gazdasági munkabérenél juta- lom	4520/1941. M. E.
Gazdasági munkás és cseléd baleseti, munkaképtelenségi, öregségi, halálozási segélye	6531/1902. F. M.
Gazdasági munkás- és cseléd- segélypénztár	6531/1902. F. M. 1900 : XVI. t.-c.
Gazdasági munkások öregségi biztosítása	1938 : XII. t.-c.
Gazdasági munkásházak építé- sének támogatása	1907 : XLVI. t.-c. 1923 : XXIII. t.-c.
Gazdasági munkaszerződéseken alapuló követelések védelme	1933 : V. t.-c.
Gazdasági munkások özvegyei- nek járadéka	80.000/1939. F. M. 1939 : XVI. t.-c.
Gazdasági munkáspénztárról ..	1900 : XVI. t.-c. 1902 : XIV. t.-c. 1912 : VIII. t.-c.

Gazdasági munkaszerződésekről	1898 : II. t.-c. 1899 : XLII. t.-c. 1907 : XLV. t.-c. 1899 : XLII. t.-c.
Gazdasági segéd munkásokról..	1899 : XLII. t.-c.
Gazdatiszt anyagi érdekeinek biztosítása	1900 : XXVII. t.-c.
Gazdatiszt elhalálozása esetén végkielégítés a családnak ..	1900 : XXVII. t.-c.
Gazdatisztek jogviszonyáról ..	1900 : XXVII. t.-c.
Gazdatisztek öregségi, rokkantsági, haláleseti biztosítása ..	55.000/1937. F. M. 1877 : XX. t.-c.
Gondnokság alá helyezés	1885 : VI. t.-c.
Gondozásba kiadott gyermekek tartásdíja	371.500/1941. XVII. B. M.
Gyám elszámolási kötelezettsége	1877 : XX. t.-c.
Gyámpénztárak kezelése	123.000/1902. B. M.
Gyámsági törvény	1877 : XX. t.-c.
Gyermek elhelyezése és tartása a házasság felbontása esetén	1894 : XXXI. (95. §.)
Gyermek (12 éven aluli) menhelyen elhelyezése bűncselekmény elkövetése esetén..	1908 : XXXVI. t.-c.
Gyermek (14 éven aluli) hajón munkára nem alkalmazható..	32.043.1933. K. M.
Gyermek (18 éven aluli) hajón szemesnek, vagy fűtőnek nem alkalmazható	32.043/1933. K. M.
Gyermek végkielégítési igénye keresk. és ipari vállalatnál alkalmazásban volt apja után	1910/1920. M. E.
Gyermekágyi segély közalkalmazottaknál, ikerszülés esetén kétszer jár	3000/1936. M. E. 9900/1938. M. E.
Gyermekek igénye apjuk után az önállósítási alap kölcsönére	4600/1937. M. E.
Gyermekek iskolába járatása	1868 : XXXVIII. t.-c.

Gyermekek alkalmaztatása a mezőgazdaságban	1927 : II. t.-c.
Gyermekek egészségügyi felügyelete (hatósági)	1876 : XIV. t.-c.
Gyermekek éjjeli munkája	150.443/1930. K. M.
Gyermekek elhelyezése és eltartása a házasság felbontása esetén	1894 : XXXI. t.-c.
Gyermekek foglalkoztatása az iparban	1928 : V. t.-c. 78.000/1923. K. M. (147. §.)
Gyermekek foglalkoztatása tenyeren	1928 : XVI. t.-c.
Gyermekek (7 éven felüli) gondozása	1901 : XXI. t.-c.
Gyermekek (elhagyott, vagyon-talan) menhelyi elhelyezése	1/1903. B. M.
Gyermekek (szegény) segélyezése	204.900/1931. B. M.
Gyermekek vallása	1868 : LIII.
Gyermekkereskedelem elnyomása	1925 : XIX. t.-c.
Gyermek menedékház	1891 : XV. t.-c.
Gyermekmenhelyről (állami)	1901 : VIII. t.-c.
Gyermekmenhelybe való felvétel	2000/1925. N. M. M. eln. b.
Gyermeknevelési pótlék a kereskedelmi és ipari munkásoknál	50.000/1938. Ip. M.
Gyermeknevelési pótlék munkásoknál	1938 : XXXVI. t.-c.
Gyermektartási díj igénylése a menhelytől	1/1903. B. M.
Gyermekvédelem az ipari üzemekben az iparügyi miniszterhez; keresk. üzemekben a kereskedelemügyi miniszterhez tartozik	7500/1935. M. E.
Gyógyítási költség vaspálya által okozott testi sértésnél	1874 : XVIII. t.-c.

Hadbavonultak családjának segélyezése	940/1942. M. E. 1990/1942. M. E. 45.100/el. 23—1941. H. M. 45.101/el. 23—1941. H. M.
Hadbavonult ellen árverés nem tartható	7110/1938. M. E.
Hadbavonult lakása nem mondható fel, ha a lakbért fizeti	7110/1938. M. E.
Hadbavonultak visszamaradottainak bajtársi szolgálata . .	529.150/1942. Oszf.
Hadiárvák ellátása	2700/1922. M. E. 1933 : VII. t.-c.
Hadiárvák haditelke	1820/1917. M. E.
Hadigondozói felügyelet a katonaságnál	608.687/22—942. H. M.
Hadigondozott járadéka	7440/1941. M. E.
Hadigondozottak ellátása . . .	6700/1942. M. E.
Hadirokkantak ellátásáról és kedvezményeiről	2700/1922. M. E. 1933: VII. t.-c.
Hadirokkantak és hadigondozottak segélyezése Erdélyben és a keleti részeken	9400/1940. M. E.
Hadirokkantak haditelke	1820/1917. M. E.
Hadirokkantak ideiglenes gondozása	612.403/22—941. H. M.
Hadisegély	6800/1942. M. E.
Hadiözvegyek ellátása	2700/1922. M. E. 1933 : VII. t.-c.
Hadiözvegyek haditelke	1820/1917. M. E.
Hadiözvegyek segélyezése . . .	7440/1941. M. E.
Haláleseti biztosítás gazdatisz- teknél	1936 : XXXVI. t.-c.
Halálózási segély gazd. munkásnak és cselédnek	87.000/1938. F. M. 1900 : XVI. t.-c. 1912 : VIII. t.-c. 1938 : XII. t.-c.
Halálózási segély OTI-nál . . .	1927 : XXI. t.-c.

Haszonberek mérséklése	89.430/1940. F. M. 288.000/1941. F. M.
Haszonberek mérséklése vízkár miatt	6780/1941. M. E.
Hatósági orvosi szolgálat	1936 : IX. t.-c.
Házadómentesség a munkás- lakóházak részére	2110/1942. M. E.
Házadómentesség Budapesten és juttatott házhelyeken	1929 : XXIX. t.-c.
Házassodási kölcsön	1100/1941. B. M.
Házépítési kölcsönöknél elen- gedés sok gyermek esetén	200/1941. B. M.
Házfelügyelők betegségi stb. biztosítása	6000/1940. M. E.
Házhelyek igénylése	8420/1920. M. E.
Házhelyek kijelölése és jutta- tása	1920 : XXIX. t.-c. 1924 : VII. t.-c.
Házhelyek szerzése	99.000/1941. F. M. 280.000/1941. F. M. 1940 : IV. t.-c.
Házhelyen (juttatott) épült ház adómentessége	1929 : XXIX. t.-c.
Himlőoltás	1876 : XIV. t.-c.
Hítbizományi kisbirtok	44.000/1936. I. M. 1936 : XI. t.-c.
Hitel (termelési) a mezőgazdák részére	1490/1942. M. E.
Hitel (készpénz és anyag) sok- gyermekes családnak	3500/1941. M. E.
Illetékmentesség (okirati) a sze- gényeknek	129.129/1940. P. M.
Ingtalanban részesítés	1936 : XXVII. t.-c.
Ingtalan eldarabolás	100.000/1937. F. M.
Ingtalanok juttatása földbirtok- törvény alapján	5580/1928. M. E.
Iparban nők éjjeli foglalkozta- tása tilos	1908 : LIII. t.-c. 1911 : XIX. t.-c. 1928 : V. t.-c. 1928 : XXVIII. t.-c.

Ipari alkalmazottak baleseti védelme	1893 : XXVIII. t.-c.
Ipari alkalmazottak felmondási és végkielégítési igénye	3760/1940. M. E.
Ipari munkások gyermeknevelési pótléka	50.000/1938. Ip. M.
Ipari üzemekben a gyermekek, nők védelme, munkabér, munkaidő, munkaszünet az iparügyi miniszterhez tartozik	7500/1935. M. E.
Iparostanonc mikénti tartásának ellenőrzése	30.000/1936. Ip. M.
Iskolaköteles gyermekek (mezőgazdasági) fuvaroztatása	1926 : VII. t.-c.
Iskolaköteles gyermek sem iparban, sem kereskedelemben nem alkalmazható	1922 : XII. t.-c.
Iskoláztatási kötelezettség	1868 : XXXVIII. t.-c.
Kártérítés vaspályák által okozott halálnál és testi sértésnél	1874 : XVIII. t.-c.
Katonai szolgálatban meghalt, vagy sérült családjának segélyezése	35.971/1941. H. M.
Katonai szolgálat miatt keresményükben megrövidült aratómunkások támogatása	165.000/1940. F. M.
Katonai szolgálatot teljesítők családjának segélyezése	940/1942. M. E. 45.100/el. 23—941. H. M. 45.101/el. 23—941. H. M.
Katonai szolgálatra bevonult egyén elleni végrehajtás	5140/1940. M. E.
Katonai szolgálatra bevonult egyén lakbérfizetése:	5140/1940. M. E.
Kereskedelmi munkások gyermeknevelési pótléka:	50.000/1938. Ip. M.
Kereskedelmi üzemekben a gyermekek, nők védelme,	

munkabér, munkaidő, munkaszünet stb. a keresk. miniszterhez tartozik:	7500/1935. M. E.
Kihágási büntetéspénzek szegényügyi célokra fordítandók	1901 : XX. t.-c.
Kisbirtok hitbizománnyá alakítása	44.000/1936. I. M.
Kisbirtokok szerzése	99.000/1941. F. M. 280.000/1941. F. M.
Kisdédovási kérdésekben (egyekben) a tisztifőorvos jár e!	1030/1936. B. M.
Kisdédovás	1891 : XV. t.-c.
— felügyelete	1936 : XXIII. t.-c.
Kisdédovodák a belügyminiszterhez tartoznak	1030/1936. B. M.
Kishaszonbérletek alakítása	8420/1920. M. E. 5580/1928. M. E. 99.000/1941. F. M. 280.000/1941. F. M. 1920 : XXIX. t.-c. 1940 : IV. t.-c.
Kiskorúság meghosszabbítása:	1877 : XX. t.-c. 1885 : VI. t.-c.
Kislakások adómentessége	1939 : IX. t.-c.
Koldulási engedély	172.000/1936. B. M.
Kórházi ápolás vizitársulati alkalmazottak felesége és családtagja részére	37.777/1924. VI. 2. F. M. 25.400/1925. VI. 2. F. M.
Kölcsön falusi kislakás építésére	86.200/1927. F. M. 35.700/1927. I. M.
Kölcsönöknél (házépítési) kedvezmény sokgyermekes családoknak	200/1941. B. M.
Kölcsönigénylés a Nemzeti Unállósítási Alapból	1700/1941. M. E.
Közalkalmazottak családi pótléka	1912 : XXXV. t.-c.

Közjóléti szövetkezetek . . .	3500/1941. M. E.
Közkórházi ápolási költségek- ért ki felel	1898 : XXI. t.-c.
Lakatlan belsőségek megszer- zése	99.000/1941. F. M.
Lakásépítés előmozdítása (rend- kívüli adómentesség) . . .	1921 : LI. t.-c.
Lakáspénz közalkalmazottaknál 3 családtag esetén	5600/1924. M. E. 550/1940. M. E.
Lakbéremelés korlátozása . .	5777/1941. M. E. 590/1942. M. E.
Lakfelmondás korlátozása . .	490/1941. M. E. 5777/1941. M. E. 590/1942. M. E.
Lakóházak építésénél közegész- ségügyi szempontok	1876 : XIV. t.-c.
Leánykereskedelem megaka- dályozása	1912 : XLIX. t.-c. 1912 : LXII. t.-c. 1925 : XIX t.-c.
Legkisebb munkabér a gazda- ságban	130.000/1940. F. M.
Legkisebb gazdasági munka- bérek, mely munkákra álla- píthatók meg	168.600/1940. F. M.
Legkisebb munkabér iparban és kereskedelemben	3000/1938. Ip. M. 1937 : XXI. t.-c.
Legkisebb munkabér az állami vas-, acél- és gépgyárakban	17.182/1938. Ip. M.
Legkisebb munkabér megállá- pítása (genfi egyezmény) . .	1932 : XIX t.-c.
Legnagyobb gazdasági munka- bér	4520/1941. M. E.
Menhelybe való felvétel . . .	2000/1925. N. M. M. eln. b.
Menhelyi gondozása elhagyott vagyontalan gyermeknek . .	1/1903. B. M.

Menhelyi gyermek kihelyezése az anyához a szoptatási időszakra	1/1903, B. M. 28. §.
Menhelyi gyermekek külső gondozása	1/1903, B. M.
Menhelyi gyermekek ruházata a menhely által	1/1903, B. M.
Mezőgazdasági hitel előmozdítása	1930/1940, M. E.
Mezőgazdasági munkásság érdekeinek képvisellete (kamarák)	1920 : XVIII. t.-c.
Mezőgazdasági munkások és cselédek biztosítása	1900 : XVI. t.-c. 1902 : XIV. t.-c. 1912 : VIII. t.-c.
Mezőgazdasági munkások jogviszonya	1898 : II. t.-c. 1907 : XLV. t.-c.
Mezőgazdasági munkások öregségi biztosítása	87.000/1938, F. M.
Mezőgazdasági munkások kiuzsorázásának meggátlása . .	1923 : XXV. t.-c.
Mezőgazdasági népiskolák . .	1926 : VII. t.-c.
Mezőgazdák részére termelési hitel	1490/1942, M. E.
Munkabér megállapítási eljárás a gazdaságban	1923 : XXV. t.-c.
Munkabérek (legkisebb) a mezőgazdaságban	130.000/1940, F. M.
Munkabér az iparban és kereskedelemben	3000/1938, Ip. M.
Munkabér az állami vas- és gépgyárakban	17.182/1938, Ip. M.
Munkabérek végrehajtásának korlátozása	1908 : XLI. t.-c.
Munkabérszerződés erdei munkásoknál	1900 : XXVIII. t.-c.
Munkások (ipari és kereske-	

delmi) gyermeknevelési pótléka	50.000/1938. Ip. M. 1938 : XXXVI. t.-c.
Munkások legkisebb munkabére, munkaideje és fizetési szabadsága az iparban és kereskedelemben	3000/1938. Ip. M.
Munkások legkisebb munkabére, munkaideje és fizetési szabadsága az állami vas-, acél- és gépgyárakban	17.182/1938. Ip. M.
Munkások (vízi) szerződési követeléseinek végrehajtás alá nem vonhatók	1899 : XLI. t.-c.
Munkaidő az iparban és kereskedelemben	3000/1938. Ip. M. 1937 : XXI. t.-c.
Munkaidő az állami vas-, acél- és gépgyárakban	17.182/1938. Ip. M.
Munkaidő szabályozása a papíriparban	46/1939. Ip. M.
Munkaképtelen szegények gondozása	172.000/1936. B. M.
Munkanélküli ínségesek támogatása	172.000/1936. B. M.
Munkásházak adómentessége .	1939 : IX. t.-c.
Munkásházak (gazdasági) építésének támogatása	1907 : XLVI. t.-c. 1923 : XXIII. t.-c.
Munkáslakások adómentessége	1907 : III. t.-c.
Munkáslakások építésénél az ipari vállalatnak leírási kedvezmény	1931 : XXI. t.-c.
Munkáslakóházak építésének előmozdítása	2110/1942. M. E.
Munkaszerződések vízimunkálatoknál alkalmazottaknál . .	1899 : XLI. t.-c.
Nemibeteg gondozó intézet . .	888/1940. B. M.
Nemzeti Onállósítási Alap . .	4600/1937. M. E. 1700/1941. M. E.

Nép- és családvédelmi alap szervezete és működése	7000/1940. M. E. 1908 : LIII. t.-c. 1911 : XIX. t.-c. 1928 : V. t.-c. 150.443/1930. K. M.
Nők éjjeli munkájának tilalma	
Nők földalatti munkára való alkalmazása	1939 : I. t.-c.
Növédlem az ipari üzemekben az iparügyi miniszterhez, keresk. üzemekben a kereskedelmi miniszterhez tartozik . .	7500/1935. M. E.
Nyugbérpótlék bányáknál . .	303.300/1942. B. M.
Nyugbérbiztosítás a bányáknál	300/1942. M. E.
Nyugdíj gazdasági munkásoknak és cselédeknek	1912 : VIII. t.-c.
Nyugdíjpótlék	1420/1942. M. E.
Okirati illetékmentesség a szegényeknek	129.129/1940. P. M.
ONCSA (Orsz. Nép- és Családvédelmi Alap)	1940 : XXIII. t.-c.
ONCSA alapszabályok	700/1941. B. M.
ONCSA feladatok ellátása a törvényhatóságokban	200/1941. B. M.
ONCSA szervezete és működése	7000/1940. M. E.
Országos Egészségvédelmi Szövetség	225.800/1940. B. M. XV.
OTI törvénymódosítása és kiegészítése	9090/1931. M. E. 9600/1932. M. E. 6000/1933. M. E. 6500/1935. M. E. 260.380/1936. M. E. 1250/1936. M. E. 7800/1937. M. E. 1927 : XXI. t.-c. 1928 : XL. t.-c. 1921 : XLVI. t.-c.
OTBA	
OTBA igényjogosultak körének kiterjesztéséről	1938 : XXXIX. t.-c.
Óvodákról	1891 : XV. t.-c.

Onállósítási alap	4600/1937. M. E. 1700/1941. M. E.
Oregségi biztosítás	1928 : XL. t.-c.
Oregségi biztosítás gazdatisz- teknél	1936 : XXXVI. t.-c.
Oregségi biztosítás gazdasági munkavállalóknál	1938 : XII. t.-c.
Oregségi biztosítás közalkalma- zottaknál	5630/1928. M. E.
Oregségi segély gazdasági mun- kásoknál és cselédeknel . .	1900/XVI. t.-c.
Özvegy igénye férje után az Onállósítási Alap kölcsönére	4600/1937. M. E.
Özvegyi járulék gazdasági munkások özvegyeinek . .	1939 : XVI. t.-c.
Özvegységi biztosítás	1928 : XL. t.-c.
Özvegységi biztosítás (segéd) házfelügyelőnek	6000/1940. M. E.
Pékmunkások	1923 : XV. t.-c.
Rendőrségi betegsegélyezés . .	136.225/1938. B. M. 120.000/1936. B. M.
Rokkantsági biztosítás	1928 : XL. t.-c.
Rokkantsági biztosítás gazda- tiszteknél	1936 : XXXVI. t.-c.
Rokkantsági biztosítás köz- alkalmazottaknál	5630/1928. M. E.
Rokkantsági biztosítás gazda- sági munkásoknál és cselé- deknel	1900 : XVI. t.-c. 1912 : VIII. t.-c.
Segély a hadbavonultak csa- ládjának	940/1942. M. E. 45.100/el. 23—941. H. M. 45.101/el. 23—941. H. M.
Segélyezése a gazdasági és cse- lédmunkásoknak	6531/1902. F. M.
Segédházfelügyelők betegségi stb. biztosítása	6000/1940. M. E.

Segély hősi halott, hadifogoly, hadirokkant stb. után a családnak	35.971/1941. H. M.
Sokgyermekes családnak kedvezmény házépítési kölcsönöknél	200/1941. B. M.
Sokgyermekes családnak készpénz és anyaghitelnyújtás, munkaalkalom biztosítása, termelői üzem létesítése . . .	3500/1941. M. E.
Sokgyermekes családnak elhelyezése esetén házbirtoknál adókedvezmény	1940 : XXII. t.-c. 1923 : XV. t.-c.
Sütőipari munka szabályozása	1929 : V. t.-c.
Szabadság (fizetési) az iparban és kereskedelemben . .	3000/1938. Ip. M. 1937 : XXI. t.-c.
Szabadság (fizetési) az állami vas-, acél- és gépgyárakban	17.182/1938. Ip. M.
Szecskaavágógépnél alkalmazottak kötelező biztosítása . . .	1902 : XIV. t.-c.
Szegények elhelyezésére szolgáló házak adómentessége . .	1939 : IX. t.-c.
Szegények okiratainak illetékmentessége	129.129/1940. P. M.
Szegényellátás	6000/1931. M. E. 1886 : XXII. (145. §.)
Szegény gyermekek segélyezése	204.900/1931. B. M.
Szegénysorsú tanulók gimnáziumi iskoláztatása	54.436/1941. V. K. M.
Szociális előadók és védőnők . .	7000/1940. M. E.
Szociális felügyelőség szervezete	7000/1940. M. E.
Szoptatásra szabadságidő az iparban	1928 : V. t.-c.
Szülés előtti 4 és utáni 6, illetve betegség esetén 10 hé-	

ten belül a nő állása nem mondható fel (foglalkoztatási tilalom)	150.443/1930. K. M.
Szülés előtt és után nők az iparban nem foglalkoztathatók	1928 : V. t.-c. 1928 : XXVII. t.-c.
Szülési díjak hatósági bába részére	1001/1940. B. M.
Szülési segély az OTI-nál	1927 : XXI. t.-c.
Szülési-szoptatási segély vizitársulati alkalmazottak részére	37.777/1924. VI. 2. F. M.
Szülési-szoptatási segély	9090/1931. M. E. 6500/1935. M. E.
Szülési-szoptatási segély közalkalmazottaknál	3000/1936. M. E. 9900/1938. M. E.
Szülésznői gyakorlat	1876 : XIV. t.-c.
Tanonc ideje és szabadsága	1936 : VII. t.-c.
Tanonc szabadságigénye (14 nap)	30.000/1936. Ip. M.
Tanonccal szembeni kötelessége munkaadónak	1922 : XII. t.-c.
Tanszemélyzet az OTBA-ban	9140/1940. M. E. 3500/1940. P. M.
Tanulók egészségügyi hatósági felügyelete	1876 : XIV. t.-c.
Táppénz vizitársulati alkalmazottak részére	37.777/1924. VI. 2. F. M.
Tartásdíj követelések végrehajtása	1908 : XLI. t.-c.
Tékozlók gondnokság alá helyezése	1877 : XX. t.-c.
Telepítés	100.000/1937. F. M. 1911 : XV. t.-c. 1936 : XXVII. t.-c.
Telephely megváltásának joga telepes részére	1911 : XV. t.-c.
Temetési költség vaspálya által okozott halálesetnél	1874 : XVIII. t.-c.

Temetési segély halva született gyermek után is jár a közalkalmazottnak	3000/1936. M. E. 9900/1938. M. E.
Temetkezési segély vizitársulati alkalmazottak után	37.777/1924. VI. 2. F. M.
Temetési segély gazdasági munkásoknál és cselédeknel ..	1900 : XVI. t.-c.
Terhes nő szülés előtt 6 héttel szolgálat alól felmentést kérhet	150.443/1930. K. M.
Terhességi segély	9090/1931. M. E. 6500/1935. M. E.
Terhességi segély közalkalmazottnál	3000/1936. M. E. 9900/1938. M. E.
Terhességi segély vizitársulati alkalmazottak részére	37.777/1924. VI. 2. F. M.
Termelési hitel mezőgazdáknak	1490/1942. M. E.
Termelési hitel védett birtokosnak	1930/1940. M. E.
Túlóra díjazás az iparban és kereskedelemben	3000/1938. Ip. M.
Túlóra díjazás az állami vas-, acél- és gépgyárakban	17.182/1938. Ip. M.
Tüdőbeteg gyermekek szoptatása	888/1940. B. M.
Tüdőbeteg gondozó intézetek ..	888/1940. B. M.
Tűzharcosok előnyben részesítése	1938 : IV. t.-c.
Vagyontalan gyermekek menhelyi elhelyezése	1/1903. B. M.
Vallásváltoztatás gyermeknél..	1868 : LIII. t.-c.
Városi alkalmazottak családi pótléka	1912 : LVIII. t.-c.
Vasúti alkalmazottak családi pótléka	1912 : XXXV. t.-c.
Végkielégítés feleség és gyermekek részére családfő után a kereskedelemben és iparban	1910/1920. M. E.